

นโยบายต่างประเทศของไทย: ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายของ
รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณต่อปัญหาแกมพูชา
(4 สิงหาคม ค.ศ. 1988 ถึง 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1991)

นาย สุธัมย์ ผาสุข

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-636-337-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**THAI FOREIGN POLICY: A CASE STUDY ON THE POLICY FORMULATION
PROCESS OF GENERAL CHATICHAI CHOONHAWAN'S GOVERNMENT ON
THE CAMBODIAN PROBLEM (4 AUGUST 1988 TO 23 FEBRUARY 1991)**

Mr. Sunai Phasuk

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Political Science

Department of International Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974-636-337-9

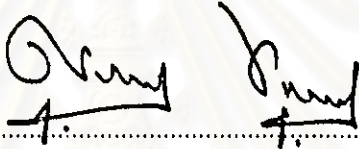
หัวข้อวิทยานิพนธ์ นโยบายต่างประเทศของไทย : ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายของ
รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณต่อปัญหาแก้มพูซา (4 สิงหาคม ค.ศ. 1988
ถึง 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1991)

โดย นายสุณัย ผาสุข

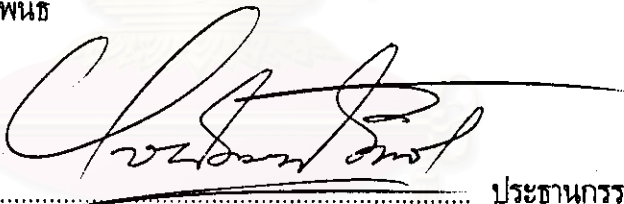
ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. เขียน ชีระวิทย์

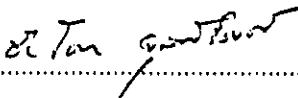
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ สุติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยวัฒน์ คำชู)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. เขียน ชีระวิทย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยโชค จุลศิริวงศ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

ผู้จัดพิมพ์ : นโยบายต่างประเทศของไทย : ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายของ
รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณต่อบัญฑาแกมพูชา (4 สิงหาคม ค.ศ.1988 ถึง 23
กุมภาพันธ์ ค.ศ.1991 (THAI FOREIGN POLICY : A CASE STUDY ON THE
POLICY FORMULATION PROCESS OF GENERAL CHATICHAI CHOONHAWAN'S
GOVERNMENT ON THE CAMBODIAN PROBLEM (4 AUGUST 1988 TO 23 FEBRUARY
1991) อ.ที่ปรึกษา : ศ.ดร.เชียน อีระวิทย์, 126 หน้า, ISBN 974-636-337-9

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษานโยบายต่างประเทศของรัฐบาลพลเอกชาติชาย
ชุณหะวัณต่อบัญฑาแกมพูชา โดยเน้นปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความขัดแย้ง และปฏิสัมพันธ์ลักษณะต่างๆ ที่เกิดขึ้น
ระหว่างหน่วยงาน และบุคคลฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกำหนดนโยบายต่างประเทศ และการ
ดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายกรัฐมนตรี คณะที่ปรึกษาด้านนโยบาย
และกระทรวงการต่างประเทศ รวมทั้งศึกษาผลกระทบของความขัดแย้งระหว่างหน่วยงาน และบุคคล
เหล่านี้ที่มีต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในการดำเนินนโยบาย
ต่อบัญฑาแกมพูชา

ผลการวิจัยพบว่า ความขัดแย้งในกระบวนการกำหนดนโยบายต่างประเทศ และการดำเนิน
นโยบายต่างประเทศต่อบัญฑาแกมพูชาของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีสาเหตุหลักมาจากจุดยืนที่
แตกต่างกันระหว่างฝ่ายทำเนียบรัฐบาล และกระทรวงการต่างประเทศ โดยขณะนั้นนายกรัฐมนตรี และ
คณะที่ปรึกษาด้านนโยบายริเริ่มนโยบายใหม่ด้วยการติดต่อกับระบอบเฮง สัมรินอย่างเปิดเผย และเสนอ
ให้แก้ไขปัญหากัมพูชาไปที่ละประเด็น รวมทั้งได้ประกาศนโยบาย "เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า"
เพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศในคาบสมุทรอินโดจีนนั้น กระทรวงการต่างประเทศยังคง
เชื่อมั่นในความถูกต้องของนโยบายแนวทางเดิมที่เน้นการร่วมมือกับอาเซียน จีน สหรัฐอเมริกา และ
มิตรประเทศอื่นๆ กัดกันเวียดนาม และระบอบเฮง สัมรินด้วยมาตรการทางการเมือง เศรษฐกิจ และ
การทหารอย่างแข็งกร้าวเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหากัมพูชาอย่างสมบูรณ์แบบ ซึ่งในที่สุด
แล้วฝ่ายทำเนียบรัฐบาลได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการกำหนดนโยบายต่างประเทศ และการดำเนิน
นโยบายต่างประเทศต่อบัญฑาแกมพูชามากกว่ากระทรวงการต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม นโยบายต่าง
ประเทศตามแนวทางของฝ่ายทำเนียบรัฐบาลเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเจรจาเพื่อสร้างสันติภาพใน
กัมพูชา เนื่องจากสาเหตุสำคัญสองประการ คือ (1) เป็นนโยบายที่สร้างความเป็นตอให้กับระบอบ
เฮง สัมริน และกีดกันเขมรแดง และ (2) เป็นนโยบายดำเนินไปในทางที่มุ่งสร้างความโดดเด่นให้
กับนายกรัฐมนตรี และคณะที่ปรึกษาด้านนโยบาย โดยขาดทักษะทางการทูตที่เหมาะสม

สำหรับการติดต่อกับชาวยกกับระบอบเฮง สัมรินตามนโยบาย "เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า"
นั้น ผลการวิจัยพบว่า นักธุรกิจไทยไม่ประสบความสำเร็จมากเหมือนกับที่มีการประชาสัมพันธ์เอาไว้
ทั้งนี้สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งมาจากปัญหาการสู้รบในกัมพูชาที่ยังคงดำเนินอยู่ภายหลังจากความล้มเหลวของการ
เจรจาสันติภาพครั้งต่างๆ ที่ดำเนินไปในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

**C630357 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEY WORD: FOREIGN POLICY/THAI/CAMBODIAN PROBLEM/GENERAL/CHATICHAI

SUNAI PHASUK: THAI FOREIGN POLICY: A CASE STUDY ON THE POLICY FORMULATION PROCESS OF GENERAL CHATICHAI CHOONHAWAN'S GOVERNMENT ON THE CAMBODIAN PROBLEM (4 AUGUST 1988 TO 23 FEBRUARY 1991)

THESIS ADVISOR: PROF. KHIEN THEERAVIT, Ph.D. 126 pp.

ISBN 974-636-337-9

This Study aims at analysing General Chatichai Choonhawan Government's policy regarding the Cambodian problem. The emphasis is laid on the Governmental politics, especially. The conflicts in Policy fomulation and policy implementation between General Chatichai's advisory team and the Foreign Ministry. The study also examines the effects of such conflicts upon the Thai foreign policy objectives.

The research undertaken reveals that the major causes of conflicts in Thai foreign policies came from different viewpoints between the two agencies in the Thai government. The Prime Minister and his policy advisors adopted new approach by introducing "step-by-step" measures to solve the Cambodian problem and initiating a direct contact with the Heng Samrin regime. Furthemore, General Chatichai had announced a policy to turn Indochina from "a battle field into a marketplace." Amidst all these changes, the Ministry of Foreign Affairs still followed its approach which relied on cooperative actions with ASEAN, China, the United States and other countries to put political, economic and military pressures on Vietnam and the People's Republic of Kampuchea so as to achieve the comprehensive political resolution of the Cambodian problem. Over times, the Prime Minister and his policy advisors could manage to dominate and guide the direction of Thai foreign policies towards the Cambodian problem. These development, however, weakened the Thai position and obstructed the peace negotiation process because: (1) the policies initiated by the Prime Minister and his advisor had strengthened the People's Republic of Kampuchea while another key faction -- the Khmer Rouge -- had been excluded from the negotiation process; and (2) the Prime Minister and his advisors lacked proper diplomatic skills required to obtain a foreign policy objective.

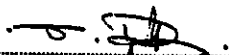
Regarding the promotion of trade and investment with Cambodia, it is found that Thai businessman could not achieve much success or effectively reap benefit from economic activities mainly due to the prolonged armed conflicts in Cambodia.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของศาสตราจารย์ ดร. เซียน ชีระวิทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งนอกจากจะสละเวลาให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่างๆ แล้ว ยังได้กรุณาจัดสรรทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้ด้วย ผู้เขียนขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

อนึ่ง วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะสำเร็จมิได้หากปราศจากความช่วยเหลือจากสถาบันศึกษาความ มั่นคง และนานาชาติ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งอำนวยความสะดวกในด้านข้อมูล และสถานที่เขียนวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ยังมีคุณสาวตรี ไชยประพาฬ และเพื่อนๆ ของผู้เขียนที่คอยให้กำลังใจเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ผู้เขียนขอขอบคุณ Emily Sinnott สำหรับความห่วงใย และกำลังใจในช่วงเวลา วิกฤตขณะที่ผู้เขียนศึกษาอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ

สุนัย ผาสุข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	1
สภาพปัญหา	1
ขอบเขตของการศึกษา	10
กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษา	10
สมมติฐานในการศึกษา	14
วิธีการศึกษา	15
วัตถุประสงค์ในการศึกษา	15
ประโยชน์ในการศึกษา	15
2 นโยบายต่างประเทศของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณต่อ ปัญหาแก้มพูซา	17
การแก้ไขปัญหาแก้มพูซา	20
การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับระบอบเฮง สัมริน ตามนโยบาย "เปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า"	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3	
วิเคราะห์กระบวนการกำหนดนโยบายต่างประเทศของรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณต่อปัญหาสัมพูชา	54
“กระบวนการทางการเมือง” ในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ ของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณต่อปัญหาสัมพูชา	54
ท่าทีของอาเซียน และประเทศมหาอำนาจต่อนโยบายต่างประเทศ ของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณต่อปัญหาสัมพูชา	71
4	
บทสรุป และข้อสังเกต	77
รายการอ้างอิง	85
ประวัติผู้เขียน	126

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	มูลค่าการค้าอย่างเป็นทางการระหว่างไทยกับกัมพูชา ระหว่างปี ค.ศ.1984 ถึง ค.ศ.1990	53

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย